

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 2.

A szerkesztőség kérésre visszajáró
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 5 fillér.

NAGYVÁRAD, október 6.

Az osztrák agráriusok.

(K. Ö.) A válságba most beleszól-
 nak az osztrák agráriusok is. Céljuk a
 gazdasági közösség kettéválasztása. Azt
 hiszik ugyanis, hogy az osztrák önálló
 vámterület rendkívül kedvezően fog hatni
 az osztrák mezőgazdaságra. Nézetünk sze-
 rint azonban ez nagyon is optimisztikus
 felfogás. Gazdasági téren pedig az öncsa-
 lódás keservesen megboszulja magát.

Ausztriában ugyanis az iparáramlat
 most is erősebb az agraráramlatnál, holott
 most az iparnak nagy és biztos fogyasz-
 tási piaca van Magyarország képében.
 Ez az iparáramlat, ha bekövetkeznék az
 önálló osztrák vámterület, még meg fog
 erősödni. Magyarország el fog zárkózni,
 vagy legalább is védekezni fog az osz-
 trák iparcikkbe beözönlése ellen. Ennek
 következtében az osztrák ipar kénytelen
 lesz másfelé keresni fogyasztási piacot.
 Ezek természetesen csak Oroszország,
 Románia és általában a keleti államok
 lehetnek. Hogy ezeket meghódítsa,
 agrárendeményeket lesz kénytelen nekik
 adni, aminthogy már eddig is, a közös
 vámterület fennállása daczára történtek
 kísérletek, a kiegyezés betűjének és szel-
 lemének megsértésével, az orosz és ro-

mán gabona és szarvasmarha behozata-
 lára a bécsi piacra. Az orosz és román
 import azonban bizonyára nem a mező-
 gazdaság előnyére fog szolgálni.

Nézetünk szerint az osztrák agráriusok
 egy csalódással gazdagodni fognak, ami
 természetesen nem zárja ki azt, hogy
 most fenegyerekeskedjenek. Hivatalos ér-
 dekképviselőik, az osztrák »Central-
 stelle« egy resolúcióban adja tudtára a
 világnak, hogy gazdaságilag el akar sza-
 kadni Magyarországtól és pedig nemcsak
 agrár, hanem általános közgazdasági szem-
 pontokból is.

Az osztrák agráriusok szerint a ma-
 gyarok a kiegyezést többszörösen meg-
 sértették, minek következtében az osztrák
 mezőgazdaság védtelenül ki lett szolgál-
 tatva a magyar mezőgazdaság versenye-
 nek. Ezen a Széll-Körber-téle kiegyezés
 sem tudott segíteni, sőt az állategészség-
 ügyi egyezmény és a cukor surtaxe el-
 fogásával az osztrák mezőgazdaság szem-
 pontjából lényegesen rosszabodott a helyzet.

Az osztrák agráriusok tehát el akar-
 nak válni Magyarországtól és oly keres-
 kedelmi szerződést kötni, melyet a legfőbb
 kedvezményi szerződések komplexumából
 kikapcsolnánk. A kereskedelmi konven-
 czió lényeges alkotórészei lennének a diffe-
 rencziális vámok és a preventív állatzár-
 lat, valamint annak a biztosítéka, hogy

Magyarország az osztrák tranzitforgalom-
 nak tarifális nehézségeket nem fog okozni.
 Egyéb követeléseik között szerepel a fede-
 zetlen határidőüzet eltörlése és annak
 biztosítása, hogy az őrlési forgalom örök
 időre eltemetve maradjon.

Mindezek igen szép dolgok, ámbar
 azt hisszük, hogy túl lőnek a célon.
 Dehát nem lennének osztrákok, ha köve-
 teléseiket ily magasra nem licitálnák.
 Annak idején majd beszélhetünk erről.

Most másról van szó. Komolyan gon-
 dolják az osztrák agráriusok, hogy köve-
 teléseiknek most érvényt tudnak szerezni?
 Ki akarja Ausztriában az önálló vámte-
 rület azonnali létesítését? Senki. Éppen
 csak az osztrák agráriusok pártja. A hi-
 vatalos Ausztria a közös vámterület fen-
 tartását akarja, ha lehetne, örök időre.
 A magyar válság kapóra jön neki, mert
 így a magyar törvényhozás nélkül lehet
 megcsinálni a kereskedelmi szerződéseket,
 melyek a közös autonóm vámtarifa figye-
 lembe vételével köttetnek. Nem kell ide
 más, mint a válságot tovább huzni, eset-
 leg a jövő évi márczius elsejéig, amikor
 a kereskedelmi szerződések az összes
 relációkban életbelépnek. A törvényho-
 zás hozzájárulása feltétel gyanánt szere-
 pel mindenkor, de feltételezhető-e, hogy
 a törvényhozás, még ha az ellenzék jutna
 is kormányra, halomra döntene a már-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A rabok életéből.

Írta: Nográdi Gyula.

Egy hosszú héten keresztül rab voltam;
 rab a szó legteljesebb értelmében véve. Nem
 kértem magamnak privilégiumokat, nem akar-
 tam külön lenni a többi fogolytársaimnál,
 mert bűnnek tartom megzavarni azt az egyen-
 lőséget, ami a legiszteletreméltóbb az egész
 megtorló igazságszolgáltatásban.

Egy fedél alatt voltam gyilkosok, rablók,
 agyafurt csalók, váltóhamisítók, politikai üldö-
 zöttekkel s egyikünk sem látott a másikában
 mást egy bűnös, egy megtévedt embernél.

Engem azért fosztottak meg a szabadsá-
 gomtól egy hétre, mert egy kimúlt krajczáros
 lapban megírtam egy szenzációs hírt ezelőtt
 három esztendővel, — bizony magam is be-
 vallom, valamivel erősebb hangon a kelleténél.

Az ilyen fogságok kellemetlenek ugyan,
 de mindenesetre — némileg — hasznosak is,
 mert alkalma van az embernek a züllött és
 züllésnek indult alakok lelkivilágát tanulmá-
 nyozni.

Már a második napomat töltöttem, mikor
 az egyik posztoló börtönőrtől megtudtam, hogy
 a mellettem levő sablonszerinti egyes zárkában
 egy hírneves gazembert. Lakatos Máté, a fugyi-
 vásárhelyi halálra ítélt rablógyilkost őrzik. Al-
 kalmat kerestem, hogy beszélhessek a harami-
 ával. Szombaton délután a fogház folyósóján
 végre alkalmam volt pár perczig beszélgetni
 a gyilkossal, akit egészen felvidított már a ki-
 rályi kegyelem.

— Most már teljesen megvolnék elégedve a
 sorsom mal — mondotta a haramia csak leg-
 alább vasárnaponkint szert tudnék tenni egy
 maréknyi bagóra.

— Talán nincs is más kívánsága? — kér-
 deztem tőle.

— Hát mi kívánsága volna az ily magam-
 fajta embernek, mikor mindene megvan. Van
 szép tiszta szobám, amilyen sohasem volt sem-
 miféle familiámnak sem, van jó ebédem, min-
 denem megvan, csak a pipa, meg a bagó hi-
 ányzik. Ez visz engem is a sirba — mondta
 szomorúan a gyilkos. — Azt gondoltam, mikor
 lejött a kegyelem a Tekintetes király urtól,
 hogy a dohányzást megengedi, mert mit ér
 így nekem az élet bagózás nélkül.

A hétfő délutáni sétám alkalmával egy

darócruhás rabbal találkoztam a fogház belső
 udvarán, aki evőeszközeit tisztogatva, keserve-
 sen sirt. Azt gondoltam, hogy valaki megfenyi-
 tette s megkérdeztem tőle, hogy miért sir?

— Azért uram, — válaszolt a rab — mert
 már csütörtökön szabadulni fogok innen.

— Hisz annak csak örülhet, — feleltem
 mosolyogva — azon nincs mit busulni.

— Dehogy nincs uram! Nem élet nekem
 odahaza az élet. Nem tetszik nekem már a
 pásztorkodás a havasokon; aki egyszer meg-
 kóstolta a kenyeret, az nem kívánczik többé
 málét, meg puliszkát enni. Meghát miért is sze-
 retnék innen elmenni? Nem bánt itt senki s
 kenyeret ehetek uram, buza kenyeret... Ott-
 hon huszonnyolc éves koromig őriztem kecs-
 kéket a havasokon s nem ettem mást, mint
 málét és kecsketejet. Itt a fogházba haraptam
 először életemben kenyérbe. Tessék elhinni,
 szivesebben vagyok rab és eszem kenyeret,
 mint a havasok között szabad ember, málén
 tengődve.

Igazán lelkem mélyéig meghatottak az
 egyszerű oláh ember szavai s még késő este
 czellámba zárva és azon gondolkodtam, hogy
 mi játszik az ember életében fontosabb szere-
 pet, a szabadság-e vagy a kenyér...

A legjobban ajánlható az úri közönségnek ruha-beszerezésre

MITTEILER EDE

Nagyvárad,
 Fő-utca.
 (Uri Casinó-épület)
 TELEFON 520.

mely angol szövetekből a legújabb sza-
 bás szerint a legszebb kivitelben készít
 férfi öltönyöket, s minden e szakba
 vágó ruhaneműeket. — Női costumok,
 valódi angol SZÖVETEK nagy választékban.

angol divatszabó cég

Szövetek és bélések méterenkint nálam a legolcsóbb gyári árban szerezhetőekbe.

czius 1-ével életbelépett szerződéseket. Oly gazdasági forradalommal járna ez, mely a legvérmesebb honatyát is óvatosságra intene.

Az osztrák agráriusok, ha tényleg szolgálatot akarnak tenni a gazdasági különválásnak, törekedjenek oda, hogy a válság végét érje. Vegyék le a lábukról azokat az osztrák tényezőket, melyeknek a megoldatlan válságban részök van. Óvelők azután majd csak megalkuszunk. Hiszen sohasem tagadtuk, mintha egymásra rá nem szorultunk volna.

A politikai válság.

A tegnapi minisztertanács határozatáról holnap fogja báró Fejérváry Géza értesíteni a királyt. Tegnapi este a miniszterelnök politikuskok előtt igen önértékes hangon és nagy bizalommal beszélt a kabinet kilátásairól, de éppen a környezetéből szívárogi ki a hír, hogy Fejérváry is *el van készülve kellemetlen meglepetésekre*. A táborszernagy gunyos mosolylyal mondta:

— Két nagy víz folyik most a Burgban egymással szemben. Meglátjuk, melyik lesz erősebb . . .

Aztán megjegyezte:

— Ha tudnák az urak, milyen messziről nyulnak be kezek a királyi dolgozószobájáig . . .

Mindennek daczára a táborszernagy erősen hiszi, hogy *vasárnapig* eldől a kabinet sorsa s a király döntése kedvező lesz az ügyvezető kabinetre.

Különben pedig ismét az általános választói jog kérdése foglalkoztatja a politikusokat. A legintenzívebben a szabadelvűpártot, amelyet gróf Tisza István cikksorozata egészen kihozott a sodrából. A pártban nemrégiben egy értekezleten az a kivánság merült fel, hogy az általános választói jog kérdésében foglaljanak állást. Akkoriban kijelentette Tisza, hogy ezt a kérdést nem lehet incidentaliter elintézni s nem szabad azzal még zavarosabbá tenni a válságot. Később aztán mégis engedett annyiban, hogy a választási jog reformját figyelembe fogja venni a szabadelvűpárt programjának az elkészítésekor. A pártban tudják, hogy Tisza ellenfele az általános titkos választói jognak, de tudja, hogy ugyancsak a Lloyd-klubban sok híve van a kérdésnek.

Ismeretes, hogy *Dési Géza* erre vonatkozólag indítványt is jegyzett be a Ház indítványkönyvébe. Annál nagyobb volt így a meglepetés, hogy Tisza cikksorozatában egyenesen a tervezett reform ellen foglalt állást. Több képviselő — mint a szabadelvűpártból híre érkezik — az első cikk megjelenése után szemrehányást tett neki, hogy olyan kérdésben, amely alkalmas arra, hogy a szabadelvűpártnak új híveket szerezzen, az ár ellen uszik. Tisza erre határozottan kijelentette, hogy ezt a kérdést nem itéli meg pártszempontból, hanem az állami érdek nézőpontjából. Ha felfogása ellen-

tétbe kerül a pártéval, inkább lemond a mandátumáról és nézeteinek a főrendiházban ad igen erőlesen kifejezést.

Gróf *Andrássy Gyula*, aki tegnap este érkezett meg Budapestre s nyomban a Nemzeti Kaszinóba hajtattott barátai közé, ma délelőtt több politikust meglátogatott.

Október 6.

Az aradi vértanuk halálának 56-ik évfordulóját a legnagyobb kegyelettel ülte meg tegnap az egész magyar nemzet. A fővárosban óriási volt a kegyelet megnyilvánulása s a vidék is mélyebben ülte most a gyásznapot, mint az előző években.

Nagyvárad város hazafias közönsége és ifjusága is méltó kegyelettel ülte meg a nemzeti gyásznapot.

A tegnapi nap eseményeiről és ünnepegeiről a következő tudósításunk számol be:

Gyászmise.

Szorongásig megtelt a *Szent László*-templom tegnap d. e. 9 órákor. A 13 aradi vértanu lelki üdvéért mondott gyászmise megmozdította Nagyvárad hazafias magyar közönségét s elzarándokolt a fekete katafalkhoz, hogy imét rebegejen azokért a hősköért, kiket oly borzalmasan sulytott az önkény hazaszere-tetükért.

A templom főhajójában virágdizsbe boritva állott a katafalk, körülötte fehérbe borult fejü öreg emberek: a vitéz tábornokok vitéz katonái. A gyászmisét dr *Vucskics Gyula* plébános tartotta *Mellau István* hittanár és dr *Lestyán Endre* káplán segédkezése mellett. Mise végén a kóruson fölzendült a Himnusz:

Isten áldd meg a magyart!

Lélekből fakadva, zugva szállott a nemzet örökszép imádsága a templom összeboruló iveri fölé, fel az Egek Urához. Alig maradt szem szárazon s a színházi énekkar által intonált himnusz csakhamar a százakra menő közönség ajkairól zengett Ég felé.

A közönség sorában képviselve volt a 48-as honvédegyelet, a jogakadémia tanári kara és ifjusága, a főreáliskola, a kereskedelmiiskola, a községi elemi és polgári iskolák, a város, a bíróságok, a püspökségi és káptalani tisztikar, az ügyvédi kar, a szintársulat, a 48-as párt, egyáltalán az egész hazafias Nagyvárad.

A katafalkot *Felinek Ferencz* műkertész díszítette izlésesen déli növényekkel.

A jogakadémián.

Este 6 órákor tartotta meg ünnepét a jogakadémia ifjusága, nagy számu közönség jelenlétében, az akadémia dísztermében. Az ifjuság a közönséggel egyetemben énekelte el a Hymnuszt. *Major Jenő* elnöki megnyitójában az ünnepély jelentőségét röviden méitatta. Majd *Lukács Béla* II. éves joghallgató ifj. *Abrányi Emil* »Tizenhárom« című költeményét szavalta el hatásosan. *Fekete Ferencz* II. éves joghallgató »Megemlékezés okt. 6-áról« szimű beszéde következett, melyben a szónok felidézte a sanyaru napot, az 1848. év. okt. 6-át, de felidézte a sanyaru jelent is és végül kérte

a Mindenhatót, hogy száműzze felőlünk ezt a vésses fekete felhőt.

Nagy hatást ért el a műsor 5. pontja is. *Lévay Béla* I. éves joghallgató Sas Ede »Recrudescunt . . .« című költeményét szavalta el kellő mimikával és átértett hanglegjtéssel. Ezután az elnök megköszönve a közönségnek a lelkesedést s az ünnepélyen való megjelenést, az ünnepély a Szózat akkordjai mellett ért véget.

A főgimnáziumban.

A nagyvárad prem. főgimnázium *Eötvös-önképzőköre* folyó hó 7-én d. e. 10 órákor díszgyűlést rendez az aradi tizenhárom vértanu emlékére, a következő tárgysorozattal: Elnöki megnyitó. Tartja: *Turányi András* VIII. o. t., ifj. elnök. 1848. október 6. Irta és felolvassa: *Mártonffy Ernő* VII. oszt. tanuló. Az aradi tizenhárom, *Abrányi Emiltől*. Szavalja *Fontos János* VIII. o. t. Ünnepi beszéd Tartja: *Rózsa-völgyi József* VII. o. t.

A reáliskolában.

Tegnapi hazafias ünnepélyek hosszú sorában a nagyvárad főreáliskola tornacsarnokában is folyt le lélekemő megemlékezés a magyar nemzet azon hőseiről, kik 56 évvel ezelőtt október 6-án hazájukért Aradon dicső halált szenvedtek. Az ifjuság és tanári kara összegyűlt e nevezetes évforduló délutánján, hogy egyrészt gyászolja a nemzet tizenhárom »legjobbjanak« fájdalmas elvesztését, de másrésztől ünnepelje azt a lángoló honszerelmet, mely honáért halni is kész volt. A Hymnus éneklése nyitotta meg az ünnepélyt, melyet *Weisz Izidor* (VIII. o. t.) »Október hatodikának üdvözlésé«-ben igen szépen átgondolt alkalmi beszédével méltatott. Ismét más világot vetett október 6-ra *Csillag József* (VII. o. t.), majd a szomorú drámának történelmi elbeszélését írta meg *Lőrincz Sándor* (VIII. o. t.) s felolvasta *Petrics Dezső*. Lelkesítően hatott *Abrányi Emilnek* »Reménység« című költeménye, melyet *Fischbein Aladár* (VIII. o. t.) szavalt. Végül felhangzott a Szózat erőteljes ifju és férfi hangokon: . . . itt élne s halnod kell . . . De »ne ily halált adj nekem«, hanem oly tüzes lelket, mely hazámért halni is kész legyen, ha kell!

A polgári iskolában.

A községi polgári fiúiskola tantestülete és ifjusága hazafias kegyelettel ünnepelte meg a 13 vértanu emlékét. Az összes növendékek, tanáraik vezetése alatt tegnap délelőtt az intézet dísztermében gyűlt egybe, hol a Hymnus elneklése után *Winkler Lajos* igazgató intézet beszédet a tanítványokhoz, tolmácsolva előttük az emlékünnepegy jelentőségét. *Mikusay József* tanár a tizenhárom vértanuról emlékezett meg, kiknek élete és halála a magyar nemzet élettörténetében oly ragyogó és örökké feledhetlen betűkkel van bevésvé. *Buday Alajos* tanár *Abrányi Emil* alkalmi költeményét szavalta el. A kegyeletes ünnepélyt a Szózat-tal fejezték be.

Budapesten.

Kegyeletes, impozáns ünnepegeekkel kezdődött az aradi vértanuk gyásznapijának évfordulója. A *ferenczrendiek* templomában délelőtt tíz órákor rekviem volt, amelyet *Ozoray Izidor* ferenczrendi tartományi főnök tartott, *Butykay Antal* kolostorfőnök és *Paar Anaklét* ferenczrendi atya segédletével. A gyászzistentisztelet alatt, amelyen *Damjanich János* vértanu tábornok özvegye, *Kossuth Ferenczcel* az élén számos függetlenségi képviselő, a főváros részéről *Matuska Alajos* alpolgármester, az alkotmány-

Lithion tartalmu!

Gyógyviz és üdítő ital.
Szénsavdús.
Könnyen emészthető!

A singléri

SZULTÁN-FORRÁS

Lithion tartalmu!

húgyoldó és húgy-
hajtó hatásu!

Szakorvosok előkelő betegek vesebajoknál, húgyhólyag-bántalmaknál, emésztési és légzési szervek hurutainál páratlan sikerrel alkalmazzák, illetve ha sználják Magyarország legolcsóbb gyógy- és élvezeti vizeinek egyike. A SZULTÁN forrás kútközelősége: *Holénia Béla Eperjes* — Kapható *Kádár János* urnál Nagyvárad.

védő polgárok végrehajtó-bizottsága *Hahóty* Sándor vezetésével, a Kossuth Lajos női kör és még nagy előkelő gyászoló közönség jelent meg, az operai énekkarral megerősített kar *Sautlner* karmester vezetésével *Engesser* Requiemét énekelte. A gyásmise után az egész gyászoló közönség a papság jelenlétében elénekelte a Hymnust.

A templomból a közönség átvonult az új városháza közgyűlési termébe, ahol az *egyetemi ifjuság* rendezett nagyszabású gyászünnepet a tizenhárom vértanu emlékeztetére. Az ünnepet Kóczé Antal kitűnő cigányprimás nyitotta meg a Hymnus eljátszásával. Azután *Rahovszky* Iván a J. S. E. elnöke tolmácsolta az ünnepelő közönségnek *Damjanich* tábornok özvegyének az üdvözlését és sajnálkozását, hogy az ifjuság ünnepén nem vehet részt. A riadó: »Éljen a hős özvegy!« kiáltások után *Melha* Armand október 6-ának kultuszáról beszélt, majd *R. Maróthy* Margit a Magyar Színház művésznője lendülettel, szépen elszavalta *r. Kovács* Gyulának a »A kivégzés helyén« című költeményét. A közönség folytonos óvációi közepette hála-jelül hatalmas nemzetiszinszalagos babérkoszorut nyújtott át a művésznőnek az ifjuság. A szavaltat után gróf *Batthyány* Tivadar országgyűlési képviselő mondta el magasan szárnyaló, gyönyörű ünnepi beszédét. Az ünnep *Puskás* Jenő műgyetemi hallgató zárószavaival végződött.

A főváros közönségének ünnepélyes sir-látogatá-ára program szerint délután egy órától félháromig gyülekeztek a résztvevők az Országház- és a Szabadság-téren. Hatalmas, impozáns sokaság gyűlt egybe, amelyben számos vidéki küldöttség helyezkedett el. Emberember mögött állott, tömött, kiválóan rendes oszlopokban, amelyek még a fővárosban is föl-tűnést keltő néptengerré szélesedtek ki a tágas utcákon és tereken. A menet délután félháromkor indult meg. *Hahóty* Sándor és *Vázsonyi* Vilmos vezették. A képviselőház küldöttségének élén *Bolgár* Ferencz a Ház alelnöke haladt.

A beláthatlan sokaság kifogástalan, rég nem látott példás rendben a Kossuth-nótát énekelve vonult végig a megszabott utirányban az Alkotmány-utcán, Váczy-köruton, Podmaniczky-utcán, Teréz- és Erzsébet-köruton, Kerepesi- és köztemető-uton. A temetőbe 4 óraker érkez ki.

A *Batthyány*-mauzoleumnál a Hymnust énekeltek. Itt aztán megállapodott a menet s itt hangzottak el a szónoklatok. *Kossuth* Ferencz beszélt először s letette a sirra a képviselőház babérkoszoruját. Azután *Hock* János szónoklata következett. *Győző* Lajos egyetemi hallgató *Abrányi* Emil alkalmi költeményét szavalt. *Vázsonyi* a főváros polgársága nevében szólott, az egyetemi ifjuság részéről pedig *Melha* Armand és *Óhegyi* Lajos beszéltek.

A mauzoleumtól aztán Kossuth sirjához vonult a gyászoló közönség, ahol *Ballagi* Aladár képviselő helyezte el hatalmas beszéd kíséretében a függetlenségi párt koszoruját. Hangsúlyozta, hogy elérkezett az idő, amelyben, a kkk sohasem hitték volna, ma be kell látniok, hogy egyedül Kossuth Lajos nyomdokain örízhetjük meg ezeréves örökségünket.

A beláthatatlan néptenger azután csöndesen, teljes rendben eloszlott.

Aradon is meghatóan szép ünnepségek

között mult el a gyásznap. *Barabás* Béla képviselő emlékbeszédet mondott, *Keszler* Ede színész pedig szavalt.

A pótlék.

A pótlék, vagy akinek jobban tetszik a *póttartalék*, olyan a katonák közt, mint az ünnepi parádénál, diszfelvonulásoknál — a veterán. Azaz, dehogya is olyan. Hiszen a veteránok, hadastyánok, a polgári lövészegek tagjai, miegymás nagypipáju, kevésdohányu lenne-katonabácsik jobban csillognak, ragyognak talán a mikádónál is. Csupa sujtásból, ordóból, aranygallérból, csillagokból, rettenetes tábornoki fővegekből áll ki az egész sereg, amelyben több a generalisszimusz, mint a közlegény, ha ugyan egyáltalán van ilyen is közöttük.

Nem is *uniformis* dolgában értjük mi a hasonlatot a pótlék, meg a veteránok között, hiszen így ég és föld a különbség, meg az ellentét. Hanem igenis megbecsülés, tekintély, nívó, rangsor dolgában. Ha ugyan beszélhetünk e boszorkányokról, amelyek igazában nincsenek. Ami az uniformist illeti, még arra is rátérünk. Hogy azonban egyelőre a pótlék militáris, még több nagyképszerűséggel szólva, társadalmi értékét kvalifikáljuk, elég arra utalnunk, amit bevezető sorainkban elmondottunk a veteránokról, akiknek az induló szerint spádé van ugyan oldalukon, de azért hátul mennek.

A pótléket gyűlöli és irigylő a többi *közember*, nagyon természetesen azért, mert csak két hónapot szolgál, jóformán azt sem egészen, míg a többi három s illetőleg két évig szenved, azaz, hogy kaszárnyastilusban szőlünk — *szorul* a hazáért. Gyűlöli a sok *sarzszi*, magyarul tisztos, merthogy ezeket csak nyolcz hétig lehet nyakgatni bor, szivarok, dohány, nagyharangra testált kölcsönök, no meg temérdek, itt nem is részletezhető *potya* irányában. Pedig a potya — *sit venia verbo* — az altiszti szobákban, ápol s eltakar. Vekzálják és nevetik őket a *tisztek*, hiszen többnyire kivénültek már a katonasorból, hazajár az eszük, ügyetlenek és aggodalmasak. Szóval komikusak, nem egyszer boszantók.

Most pedig jöjjön elő hát, ha nem is a villanósszemű *Kund* Abigél, de legalább a sok Sári, akiről a nóta szól. Nos a hadsereg leányai előtt meg éppen semmi becsülete sincs a szegény pótléknak. Nincs először azért, mert a pótlék többnyire családos emberekből kerül ki, nincs másodszer azért, mert, hogy úgy mondjuk — előre megfontolt szándékkal nem érdemes két hónapra szívügyeket kötni. Hát hiába, a szívügyek legalább *látszatra* még a kaszárnyák mentén is úgy indulnak, mint a kör, amelyet mai napig sem sikerült négyzetesíteni. De nem szimpatikus a pótlék a dézsahölgyek előtt, harmadszor uniformisa miatt sem.

És most térjünk a pótlék ugynevezett *egyenruhájára*. *Lucus a non lucendo*. Ne fakadjatok nevetésre barátim. Csupa, egyáltalán nem uraságoktól, hanem kiszolgált komisz bakáktól levetett, ringy-rongy zubbony, szakadt ujjas, kritikán aluli bakancs és — jaj, micsoda nadrág. Több rajt, tisztesség ne essék szólván, a folytonosság hiány, mint a mezőn, amelyen *üregék* garázdálkodnak. Már ez aztán hatalmas demarkacionális vonal pótlék és veterán között. Csoda-e tehát, ha a kaszárnyatámogató fehérszínű ezeket a vitéz hadfiakat csak arról a bizonyos kis *vészporól* nevezi el, amely a gens sancta

soraiban oly otthoniasan érzi magát, íként a budapesti Teréz- és Erzsébetváros kültelkei s amelyet csak egy kicsinyítő képző, meg a második O betű választ el a sok tekintetben oly kiválóan fontos *pótlástól*.

Ennyit hamarjában, kutyafuttában a pótlékről. *Quo inre?* Hát csak azért, mert tegnap, október hatodikán vonultak be szokás szerint a póttartalékosok.

Szokatlanul nagy hűhóval, miután a pótlékok *ázsioja* manap emelkedett. Nincs, aki tényleges szolgálatra berukkoljon, egy-két önként jelentkezőt leszámítva, így hát valóságos rekruta-allűrökkel vonult be most a póttartalék. Virágos, bokrétás, rozsmaringos kalappal, nótaszóval, siránkozó menyecskekkel, lányokkal, édesanyákkal, olyan *ne kedvem, ne hangulatban*, mintha valósággal három évet szolgálnának majd.

Ugy is fogadták őket a vitéz altisztek, mondván:

— Majd elveszük a kedveteket.

El, el kedves pótlék. Megemlegetitek a nyolcz hetet, ne busuljatok. Az lesz a mottó, amit a könyörtelen tingli-tángli kuplé mond: *Halt er's aus, is' gut für ihm, und halt er's nit, na so wird er — hin.*

Hány hét a világ? kérdi a népszerű szó-járás. A nóta azt mondja, hogy még a három esztendő sem az. Ez a pótlék vigasza is. Miután a nyolcz hét ilyenformán még kevésbé az.

Lulu.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Okt. 7. Arany-estély Nagyszalontán.

Okt. 7. Pénzügyi szakbizottság ülése d. u. 3 óraker.

Okt. 9. Szüret kezdete a nagyváradi hegyen.

Okt. 10. Szüret kezdete a megyében.

* **A városi pénztár biztosítása betörés ellen.** Alig pár héttel ezelőtt keritette kézre a csendőrség azt a lengyel-zsidó betörő bandát, amely több adóhivatalt, s ezek között a zilahi adóhivatalt is, kifosztották s százezrekre rugó összegeket vittek el. A trieszti »Assicuratióni Generali« biztosító társaság most felhasználja az alkalmat s ajánlatot tesz Nagyvárad városának, hogy a város házi és gyám-pénztárát betörés ellen biztosítsa. A város pénztárában levő készpénzt, értékeket stb. 3,162.000 koronára veszi fel s ennek biztosításáért évi 285 korona 84 fillér díjat kér. Ez az összeg elég csekély arra, hogy a város beleljen a biztosításba, legalább ha valami jómadarak éjjeli látogatást tennének a város pénztárában, nem károsodnék a város.

* **Bródy Sándor meggyógyult.** Érdekes szenzáció volt a nyáron Bródy Sándornak a perverz felé hajló realiztikus írónak öngyilkossági kísérlete. Bródyt aztán nem csak testi sérülés, de idegbaj miatt is szanatóriumi kezelés alá vették, amely csak most ért véget. Holnap Bródy ismét Budapestre utazik.

* **Elmaradt ülés.** Nagy-Várad város pénzügyi szakbizottsága ma, szombaton, okt. 6-ára megállapított ülését elhalasztotta a polgármester-helyettes s azt később tartják meg.

* **A villamosvilágítás rendben van.** A városi villamos telep igazgatója a következő értesítést adta ki: Értesítjük a n. é. fogyasztó közönséget, hogy mindazon hiányosságokat, melyek a villamos hálózatban, akár kezdettől fogva voltak meg, akár az idő folyamán előállottak, a mennyiben azokról tudomásunk volt, kivétel nélkül rendbehoztuk. Kérjük már most ez uton igen tisztelt fogyasztóinkat, ha vala

kinek bármilyen panaszja volna még a világítás minősége ellen értesítse erről a villamos telepet egy levelező-lap útján, hogy ezen szűkebb körre szorított hiányosságát is haladéktalanul megszüntethessük. Nagyvárad, 1905 október hó 5-én Nagyvárad város villamos műve, Belányi Imre, igazgató.

* **A katonák beszállásolása.** Igen sok kellemetlenséget okoz a háztulajdonosoknak a katonai beszállásolás. Ősszel és tavasszal egyszerűen a nyakára küldenek több-kevesebb katonát, akiknek 13—35 napig szállást kell adni. Ettől a kellemetlenségtől akarja a városi tanács megkímélni a polgárságot s tanulmányuttra küldte ki *Darvassy* Lajos katonai tanácsnokot. A tanácsnok tegnap érdekes jelentést adott be, amely valószínűvé teszi, hogy a szükséges barakokat még a jövő évben felépítheti Nagy-Várad városa. Bemutatja *Darvassy* a Szombathelyen ezer ember számára épített barak-tervet; az egész építmény, téglalapon deszkából, 18,000 koronába került. Nagy-Várad városának a beszállásolási alapja jelenleg 15,400 korona, tehát a jövő évben ez az összeg valószínűleg annyira szaporodik, hogy fellehet építeni a barakot, amely rendes körülmények között elég férőhelyet nyújt a bevonuló tartalékos és póttartalékos katonáknak. A városnak évenként körülbelül 1200—1400 korona bevételre volna a barakért a beszállásolási napi kraszárokból. *Darvassy* Lajos tanácsnok javasolja, hogy a város a jövő évben építtesse fel a barakot.

* **A színház fűtése és világítása.** Évek óta huzódik az ügy, hogy a színház fűtés és világítása fejében minő összeg terheli Somogyi Károly szinigazgatót. A napokban ejtették meg a leszámolást, amely szerint Somogyi Károlyt 12107 kor. 19 fillér terheli. Somogyi Károly szinigazgató a tárgyalások folyamán azon kérését adta elő, hogy a világításért az eddigi 2.6 fillér hektowatt óránkénti árat mérsékeljék, mert több lámpa lett bekapcsolva időközben s így a villamárám olcsóbban számítható. A szinigazgató kérelmével közelebb foglalkozik a villamos telep felügyelő bizottsága és a városi tanács.

* **A mérnök-egylet bankettje.** A nemrég megalakult nagyváradai mérnök és építész egyesület tagjai f. hó 7-én, szombaton este 8 órakor a Pannónia külön helyiségében bankettet rendeznek.

* **Építőmunkások figyelmébe.** A budapesti m. kir. állami felső építő-iskolában (Budapest, VII. ker. Csömöri-ut 74. szám) a rendes szakosztály első évfolyamára s az építőipari téli tanfolyam négy évfolyamára a beiratás október 20-tól 29-ig tart. A végbizonyítvány három évi utólagos gyakorlat igazolása mellett jogot ad a kőműves, a kőfaragó vagy az ácsmesterség önálló üzésére s az építőmesteri vizsgálatra való jelentkezésre. A végbizonyítvány a hivatalos állások betöltésénél az érettségi bizonyítvánnyal egyenlő rangú és jogot ad az egyéves önkéntességre. A végzett tanulók a vasuti s posta és távirdatiszti tanfolyamra is felvételt nyernek. Felvételi feltételek: legalább 15 életév betöltése, egészséges testi szervezet, legalább négy középiskolai (gimnázium, reál, vagy polgári iskolai) osztály jó sikerű elvégzése s legalább négy havi gyakorlati működés az építő-ipar terén. Az intézet igazgatósága készséggel ad részletes felvilágosítást s megkeresésre szívesen küld nyomtatott tájékoztatót.

* **Ellopott manlicher.** A harminczhetes gyalogezred harmadik századából a nagygyakorlatokra ment az ezreddel együtt öt küldöncz egény is. Elindulása előtt *Várad* Lajos nevű őrmester az öt küldöncz legény fegyverét átvette és azokat a várban az őrmesteri szobá-

ban helyezte el. A gyakorlatok után, hogy hazakereszt az ezred, a nagyvizsgálatok és fáradtság mellett a fegyverekről megfellekedtek, csak az ő hozta ismét napirendre, aki ugyanis egy fegyvert talált a vársáncz árkában, megállapították, hogy a talált fegyver a küldöncz legényektől beszédett fegyverek egyike. Megindították a vizsgálat, mely kiderítette hogy a talált fegyver társa lábrakelt oly formán, hogy az őrmesteri szoba ajtója az ezred távozása előtt bezárított ugyan, de az ablakok nyitva maradtak és azokon valaki bejutott a szobába és így emeltetett el a manlicher. Az ellopott manlicher fegyver 544-es számú, értéke 72 korona. Az ügyet a katonai hatóság áttette a rendőrséghez, mely a nyomozást megindította.

* **A tuberkulózis gyógyítása.** *Behring* párisi tanár a *Matin* egy mgnkatársa előtt kijelentette, hogy a nemzetközi kongresszusnak az általa feltalált gyógymódról nem tett jelentést, mivel nem tartja a kongresszust az azon uralkodó nyugtalan hangulat folytán technikai mutatóvonalra alkalmasnak. Mind a mellett kijelentheti, hogy legkésőbb jövő év augusztus havában gyógymódját nyilvánosságra fogja hozni. Gyógymódjának alapját egy oly gyógyszer képezi, mely nem csak megakadályozza a betegség keletkezését, hanem azt meggyógyítja. Mint annak idején a difteritisz szerummal tette most is e gyógyszer titkát egy ideig megőrzi, mindamellét magát a gyógymódot le fogja írni és az orvosokra fogja bízni, hogy azt alkalmazzák. A gyógyszer természetéről azonban egyelőre nem szól. E tervét különben az itteni Pasteur-intézet vezetőjével is közölte. Emez eljárásnak oka az, hogy nézete szerint joga van ahoz, hogy a felfedezéséből folyó hasznot egyidőre magának tartsa meg, ami által oly körülmények közé jut, hogy más munkákra is fordíthat időt. Ez az egész, amit ma mondhat. Az a kívánsága, hogy jövő évi augusztus haváig adjanak neki időt. A szegény tuberkulózis betegek mindamellét már ma is jogos reményeket táplálhatnak a gyógyulás iránt.

Behring tanár a *Figaro* mai számában a *Matin*-ban tegnap közölt nyilatkozatairól most a következőket írja:

— Kétségbeesett, hogy a *Matin* értelem nélküli szavakat, tulajdonit nekem. Az igazság ez: Évek óta kutatom a tudósorvadás kezelésének új módját és sikerült bizonyos állapotokon, ha a betegség már kitört, meg is gyógyítanom. Emberekkel még nem tettem kísérletet, de hiszem, hogy az is sikerülni fog. Jövő szombaton d. u. 2 órakor a kongresszus záró ülésén kartársaimnak meg fogom mondani mindazt, amit ez idő szerint megmondhatok. Nagy szerencsémnek mondhatom, hogy Franciaországban mult századbeli nagy kórtani amatomusai, *Rayle*, *Sober*, és *Robin*, megmutatták nekem azt az utat, amelyen haladnom kell, az ő műveikben megtaláltam az utalást a rendkívüli fontos körülményekre. Ezek a tudósok a tudógümőknek két fajtáját írták le. A szürke, átlátszó ramulációt, az u. n. *Rayle* téle gümőt és azt a tüdőgümőt, amelyekben megvan a gennyedésre való hajlandóság. *Virkem* munkái óta összezavarták ezt a két fajtát is egyformán tekintették. A mi azonban nagy tévedésen alapul kutatáson meggyőződtem arról, hogy a francia tanácsok régi disztinkciója helyes volt s hogy a két fajtának fejlődési prozessusa eltér, egymástól. Mindezen körülmények valószínűvé tették előttem, hogy megtaláltam a módját, mellyel még régebbi betegségeket is meg lehet gyógyítani s megállapítottam az eljárást, amelyet később fogunk megismerni. Sikerült azoknak a tüdőgümőknek kifejlődését megakadályozni, amelyek igazán veszedelmesek s a tüdő elenyésedését okozzák.

* **Baleset a Fő-utcán.** Tegnap délelőtt úgy fél 12 óra körül vigan robogott az ujjonnan elkészült aszfalton egy vidéki eginpage. A kint ülő két ur közül az egyik leakarván szállni *Steinsreiber* fodrász terme előtt, a kocsis hirtelen megfogta az angol trappereket, de a két trapper megcsuszott és egymásra esett. A szerencse a két trapper hidegvére várta míg az odarohanó, szolgálatkész hordár, *Sollingen*-féle peneczilusával megszabadította őket *Drákói* bilincs-től.

* **Eldobott élet.** *Boránt* Gézáné *Kassa*-oderbergi vasuti gyakornok 23 éves felesége ma látogatóban volt *Staszkievich* Ferencznénél, nevelő anyjánál. Déli fél 12 órakor *Staszkievich* né csodálkozott hogy leánya eltűnt. Keresésére indult és kiáltozta.

— Miczi hol vagy?

Ebben a pillanatban két revolverlövés hangzott, a ház egy félreeső helyén a fiatal asszony agyonlőtte magát.

* **A tolvajok ideje elérkezett.** A tél még be sem köszöntött, már is jelentkeznek a tyúk- és pulykalopások Nagy-Váradon. Az idezőnlő kétes egzsiztencziák rajként huzódnak meg Nagy-Váradon s fosztogatják az udvarokat, ketreceket. Különösen Ujvárosnak a nemzeti hidhoz közel eső részén nagyon gyengé lábón áll a közbiztonság. Csak a napokban törték tel a *Mezey* János kereskedő raktárát, tegnap éjjel pedig Nagy Károly kályhás *Bethlem*-utcai udvarában tettek váratlan látogatást a csirkefogók. A ketrecekből összeszedték a csirkéket, tyúkokat, libákat, ruczákat s a pecsenyének valóval odább állottak. A lányomokból úgy látszik, hogy harisnyában voltak a tolvajok. — A másik éjjeli látogatást a *Rulikovszky*-uton levő 8. számú háznál tették a tollatlan jómadarak s *Drimba* Tógyer városi rendőr ketrecekéből elvittek négy darab kappant, 12 korona értékben. A tolvajokat nyomozza a rendőrség.

* **Az osztályorsjáték** tegnapi húzásán a következő számokat húzták ki — nyere-ménynyel:

100.000 koronát nyert: 42992.

10.000 koronát nyert: 70225.

5000 koronát nyertek: 2626 67352 106899.

2000 koronát nyertek: 1016 6643 17566

21120 23171 25692 37535 41677 47735 47802

54542 62645 67111 76064 79983 81581 83218

89581 91909 98889 107116 107255 107490.

1000 koronát nyertek: 92 3768 4704 9764

15080 15829 19765 25457 29006 30371 30630

32005 33270 33864 37720 38799 38983 46994

51424 52916 52278 54031 59982 65726 68932

69760 72395 73810 77007 79962 81577 85213

88381 88591 93876 93887 98177 101657

104419 104800.

500 koronát nyertek: 872 1698 2672

3160 5965 7041 7307 10157 20299 10846

11960 15943 19421 20218 20739 21563.

A többi kihuzott számok 200 koronát nyertek.

* **Találtak** egy nickel-fogós sétatobot. Igazolt tulajdonosa átveheti a rendőrségen.

Ma

nagy disznótor
GZEGLÉDI SÁNDOR
vendéglőjében.

x Felhívjuk a t. olvasó közönség figyelmét **Mitteiler Ede** férfi-szabó mai számunkban közölt hirdetésére.

x **Rákos** könyvnyomdáját és papirkereskedését áthelyezte *Kossuth* (Sas) utca 2 sz. alá, hol eddig a *Schönfeld* könyvkereskedés volt, a csödtömeget megvásárolta s azon árukat amíg a készlet tart a legolcsóbb árban árusítja;

Rákos régi üzlete Kossuth-utcán (a Biharmegyei Takarékpénztárral szemben) csak e hó végéig marad nyitva. 1313.

IRODALOM.

Katholikus Hitterjesztés Lapjai. A *Nogelly* István kanonok alapította kitiűnő folyóiratnak most dr. *Tóth* Lajos szakavatott szerkesztése alatt megjelent a 8. füzetje a következő kiválóan érdekes tartalommal:

Főpásztori körut Norvégiában. — Még egy szó Norvégiáról. — Egy darab Szahara. (Folyt.) — Kínai ifjak előkészülete a papságra. (P. Wilfinger levele.) — Hírek a missziókból: Érdekes misszió-terv a zsidó nyelv felkarolásával; Akbes lazarisztia missziója; Nehéz nyár; A kaffer szerezsen imája; A néger és a konzerv; Mikor a hithirdető kutatás; Az új bukaresti érsek; Mgr. Chapelle Lajos Placid, New-Orleans érsekének halála.

Képek: Norvégia: Norvég család házi foglalkozási körében; Norvégia: Hókorcsolyán (ski) járó norvégek; Norvégia: Tájkép Bergen környékéről; Norvégia: Kath. zárda és kórház Trondhjem-ben; Szahara: Dünák El-Golea közelében; Szahara: Temető és kubba Adrar helysége mellett; Szahara: El-Gola halastava és magaslaton fekvő kszarja; Szahara: El-Golea helysége és oáza a kszar magaslatáról.

Az **Örökimádás** című eucharisztikus folyóirat szeptemberi száma a következő tartalommal jelent meg: Eucharisztikus kongresszus Katholikus nagygyűlés. — Kell az embernek vallás? — A legméltóságosabb Oltáriszentség minden jónak összessége. — A betegek ellátása. — Oltáregyesületeink és a külmissziók. — Az utolsó templomlátogatás. — Labre Benedek és a negyvenórás szentségimádás. — Az irgalmasság jutalma. — Elmélkedés a legfölségesebb Oltáriszentségről. — Kimutatás. — Hirdetések. E valóban életrevaló folyóirat a Központi Oltáregyesület (Budapest, IX. ker., Üllői-ut 75.) kiadásában jelenik meg s előfizetési ára egy évre csak 3 korona. Ajánljuk t. olvasóink pártfogásába.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Szombat: Kis kofa.

Vasárnap: D. u. Vöröshaju. Este Hajduk hadnagya.

Oktober hatodika.

Hazafias lelkesedés izott a színházban is a tegnapi előadás alkalmával. Még soha nem tapasztalt nagy számmal jelent meg a közönség, ami hazafias előadáson szokatlan. Tisztán a mostani politikai helyzet hozta magával, hogy aki csak tehetette, hazafias kötelességének tartotta elmenni a színházba — és tüntetni.

Elemi erővel tört is ki a tüntetés, a hányzor csak lehetett. Az október 6-iki hangulat — márczius tizenötödikibe csapott át.

Mindjárt *Nagy* Béla lendületes prologja »A magyar zászló« című sok tapsot kapott. Úgyesen összeszótt hazafias képek sorozata, lelkes hangon megírva. *Angyal* Ilka remek szavalatában a hangulatos vers nagyon tetszett; különösen jó volt a kíséző zene. Mikor pedig végül az élőképek Kossuth Lajos és a 48-iki forradalom apotheozisát mutatták be, perczekig zuggott a taps az éljenzés.

Szigligeti hazafias darabja, II. Rákóczi Ferencz fogsága is csupa tüntetésre adott alkalmat. A darab gyengeségeit leplezték a mostani időkre nagyon ráillő kifejezések, amelyeket aztán mindenkor viharos tüntetés kísért.

- Nem leszünk Bécs szolgái!
- A király tanácsosai a mi ellenségeink!
- El akarják lopni alkotmányunkat!
- Kardunk élén a becsületünk!

Az efféle mondások mindig viharos tetzésben részesültek; mikor pedig a tokaji táborban megjelent Rákóczi alakja a kuruczok festői csoportjában, akkor a valóban pompás kép általános lelkes tapsot és éljenzést kapott.

Igy sikerült Szigligeti gyenge darabjával teljes sikert elérni. Ez az egy érdeme már megvan — Fejérvaryéknak.

Természetes, hogy felvonások közt énekeltek a Kossuth nótát, a Himnusz, kurucz dalokat, közben pedig abczugolták a »hét gyászmagyart«, személy szerint külön is Krisztóffy.

A hálás főszerepben *Nagy* Sándor nyújtott teljesen korrekt alakítást; úgy látszik, a társulat nyert vele. A többi is, egyenkint és összesen tudásuk legjavát adták. Emeljük ki külön *Tóth* Elek, E. Kovács Mariskát, Krasznay, Tihanyit, Peterdyt, Hajnalt és — Bombait; utóbbi kissé bohócos, de jellegzetes alak volt, jól esett manapság kinevetnünk.

Kis kofa. *Stojanovic*s pompás operettje kerül ma színre a Szigligeti-színházban elsőrendű szereposztásban, a főszerepeket: *Arady* Arauka, *Bárdos* Irma, *Hidy*, *Anday*, *Simon*, *Palásthy*, *Székely*, *Tihanyi*, *Bérczi*, *Hajnal*, *Krasznai* játsszák.

Vasárnapi előadások. Holnap, vasárnap két előadás lesz a Szigligeti-színházban és pedig d. u. 3 órakor fél helyárrakkal színre kerül a »Vöröshaju« népszimű, este pedig rendez helyárrakkal béreltszűnetben a »Hajduk hadnagya« operett, amelynek főszerepeit: *Arady* A., *Gerlaci* Hermin, *Bárdos* Irma, *Székely*, *Palásthy*, *Tihanyi*, *Bérczi*, *Bognár*, *Hajnal* játsszák. A holnap előadásokra már ma d. u. 3 órától lehet jegyeket előre váltani.

A szívem reprize. A tavalyelőtti szűnűdénynek egyik vigjátékát eleveníti fel a szűnház igazgatósága héttőre, október 9-ikére. Ez az első vigjátéki előadása lesz az idei szűnűévadnak, amelynek fő zerepét E. Kovács, *Tóth* Elek, *Krasznai*, *Szarvasi* játsszák.

TANÜGY.

A Belényes-vidéki tanítók gyűlése.

(*Saját tudósítónktól*) A biharmegyei általános tanítóegyesület belényesi fiók köre tegnapielőtt tartotta gyűlését a gyantai állami iskolában.

A minden ízében kimagasló gyűlésen nagyon sokan jelentek meg úgy a tanítók, valamint a községből s környékről az érdeklődők. A központból *Réz* Mihály megyei elnök, *Szirmay* Miklós kir. s. tanfelügyelő, *Rézné* M. Gizella, *Makay* Katalin, *Huszár* László és *Várady* István tanítók, illetve tanítónők vettek részt az ülésen.

Az érkezőket fogatok várták az állománál. Az iskolánál *Tóth* Lajos jánosfalvi tanító mondott üdvözlő beszédet. Barátságos villásreggeli után az egyik tanterembe vonultak. A Hymnus elneklése után, melyet gyerekek s tanítók együtt, állva énekeltek, kezdetét vette a gyűlés *Tóth* Lajos elnöklete alatt. *Vidits* Mihály gyantai áll. ig. tanító tartott minta tanítást a számtanból. *Csingica* Mihály feketegyőrűsi tanító a helyes írás, fogalmazás tanításáról értekezett.

Majd *Halász* Imre belényesi tanító haláláról emlékeztek meg. *Halász* halálával üreseedésbe jött a lelnöki állásra *Hermann* Mózes remetei tanítót választották meg. Apróbb hi-

vatalos ügyek elintézése után a tárgysorozat többi pontját az idő előhaladottságára való tekintettel a következő gyűlésre halasztották, melyet Magyarcsékén tartanak meg.

Gyűlés után a fehér asztal mellé telepedtek le. A banketten számos pohárköszöntő, hangzott el. *Réz* Mihály a magyar tanítószágra, *Tóth* Lajos *Réz* Mihályra, *Korom* Sándor jegyző (házigazda) *Szirmay* Miksa t. tanfelügyelőre, *Várady* István *Korom* házigazdára, *Szirmay* M. a tanítói karra, *Réz* Mihály a község előljáróságára üritették poharaikat. Bankett után a vendéglő tágas terme előbb hangversenyteremmé azután tanácsteremmé alakult át. *Várady* István zenekíséret mellett melodramát adott elő nagy tetszést aratva. *Huszár* László csengő bariton hangon operett részleteket s magyar népdalokat énekel. Dalai majd hegedű szólója a frappáns hatást értek el.

Egyik kiváló belényesi zenekar mellett tánczra perdültek a párok s tánczoltak másnap reggelig.

A kik e gyűlésen megjelentek, egy kedves mulatság emlékével tértek vissza s azzal a jóleső tudattal, hogy Belényes vidékén nincs nemzetiségi s telekezeti különbség, ott minden tanító a független nagy Magyarország kiépítésére törekszik.

TÁVIRATOK.

A válság.

Megint holtponton.

Budapest, okt. 6. (Saját tud. táv.) A válság megint tökéletesen megfeneklett, mint a hosszú vajudás alatt már többször történt. Mintha sohasem lenne már többé kibontakozás, annyira homályba burkolt minden. Csönd van, tétlenség, mozdulatlanság. Vajjon nem újabb viharok előljárója-e ez a bizonytalan csönd?

Mi lesz hát?

Hir szerint a király a *Fejérvary*-kormány radikális reformjairól többé hallani, tudni sem akar s azokat immár minden tekintetben *elejtetteknek* lehet, sőt kell is tekinteni. A király új tárgyalásokat fog folytatni a kibontakozás kérdésében, amely tárgyalások során legnagyobb valószínűség szerint fontos szerep vár az új *disszidensekre*.

Andrássy.

A budapesti, bécsi és berlini tőzsdén elterjedt hírek azt mondják, hogy *Andrássy* legközelebb meghívást kap *királyi audienciára*.

A döntés ideje.

Egy képes esti lap úgy értesül, hogy *döntés* most már az uralkodó részéről a Ház legközelebbi ülése, tehát október 10-ike előtt *semmi esetre* sem várható. *Fejérvary* Bécsből nem hozott semmi pozitívumot.

Pestmegye ellenállása.

A szervezett alkotmányos ellentállás vármegyei tizenötös bizottsága ma délelelőtt értekezletet tartott, amelyen javaslatot állapítottak meg a *passzív rezisztencia költségeire* nézve. A javaslatot a hatvanötös bizottság elé terjesztik.

A nemzetköziek ellen.

A nemzetköziek ellen legújabbán az államvasuti műhelymunkások fordultak *Kossuth* Ferenczhez ötszáz aláírással s

tiltakoztak a vörösek ellen, akik a hazafias munkásság vezéreikül akarják magukat erőszakosan föltolni.

Ferdinánd utja.

Budapest, okt. 6. (Saját tud. táv.) Milanóból jelentik, hogy Ferdinánd az éj folyamán Magyarországra utazott, onnan Párisba megy.

A lelkiismeret.

Budapest, okt. 6. (Saját tud. táv.) A VIII. kerületi kapitányságra egy botrányt okozó részeg embert kísérték be, aki kihallgatásakor előadta, hogy azért iszik napok óta, mert a lelkiismerete furdalja. *Somogyi* gimnázistát a tüntetés alkalmával ő szurkálta össze.

Földrengés Bolognában.

Budapest, okt. 6. (Saját tud. távirata.) Bolognában ma reggel 2 óra 46 percig tartó földrengés volt érezhető.

A hágai konferencia.

Budapest, okt. 6. (Saját tud. távirata.) Washingtonból jelentik: Rosen báró orosz nagykövet és Root államtitkár a javaslatba hozott második hágai konferenciáról tanácskoztak. Megállapodtak abban, hogy Root legközelebb fogalmazza meg az Egyesült Államoknak az orosz meghívásra küldendő választ. Eddig formális meghívásokat nem küldtek szét, mert bevárják, a míg megfelelő számú kedvező választ kapnak.

A berlini villamosstrájk.

Budapest, október 6. (Saját tud. táv.) Berlinben és környékén tegnap 25 munkásgyűlést tartottak, amelyeken elhatározzák, hogy a strájkban minden erővel kitartanak.

NYILTTÉR.

TÖRT SZÁMOK

TANÍTÁSA ÉS TANULÁSA

középiskolába készülő tanulóknak, kisiparosok és kiscsapatok számára.

Irta: **RÁTKAY JÓZSEF.**

Kapható a

Szent László nyomdában.

Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Ára **20 fillér.**

Videkre 25 fillér előleges beküldése mellett bérmentesen küldetik meg.

NYILATKOZAT.

Már több ízben szereztünk tudomást arról, hogy egyes helybeli kereskedők osztrák gyártmányú cipőket készítményeink gyanánt kozzák forgalomba.

Ez okból szükségesnek tartjuk a nagyérdemű közönség szíves figyelmét felhívni, hogy semmiféle cipő- és csizmagyártmányainkat helybeli kereskedőknek el nem adunk, hanem ezeket kizárólag **Kossuth-utca 5. szám** (saját ház, volt rendőrségi-épület) alatt levő kicsinybeni eladási üzletünkben eredeti gyári árban, (az árak minden pár cipőn rá vannak plombálva) közvetlenül a fogyasztó közönségnek árusítjuk.

1329

Kiváló tisztelettel

MOSKOVITS FARKAS és TÁRSA.

Első nagyváradai cipő- és csizma-gyár

DR. SPITZER MÁRTON
két éves amerikai tanulmányutjáról hazaérkezett és
fogorvosi műtermét
e hó 10-én a Bemer-téri Roth-házban (a Molnár-czukraszda felett) meg fogja nyitni.

REGÉNYCSARNOK.

A titkos levél.

Irta: **A. C. D.**

— Bizony át.
— Akkor, ugy-e bámul, ha kijelentem, hogy a padlón semmi nyoma ennek a foltnak...
— Nincs nyoma? De hiszen az lehetetlen!

— Persze, én is azt mondom. De ami igaz, igaz.

Felemelte a szőnyeg csücskét és bebizonyította, hogy csakugyan úgy áll a dolog, a hogyan ő mondja.

— De a szőnyeg visszája éppen olyan foltos, mint a színe, így hát kell, hogy nyoma legyen!

Lestrade csak úgy nyihogott a gyönyörtől, hogy ily érdekes dolgot produkálhat!

— Mindjárt megmutatom önnek a dolog magyarázatát, meg van ám a másik folt is, csak-hogy az nem vág össze a szőnyegen lévő folttal!... Nézze csak!

Igy szólva, most a szőnyeg másik felét emelte fel és ime, ott volt a nagy biborszínű folt a szép régi művi padlón.

— Mit következett ebből, Holmes uram?

— A dolog igen egyszerű. Ez a két folt érintkezésben volt, de valaki megfordította a szőnyeget.

— Holmes uram, a hivatásos rendőrség nem szorul ilyen magyarázatra! Azt mi is igen jól tudjuk, hogy a foltok érintkeztek, össze is illesztették őket, teljesen fedik egymást... Csak azt szeretném tudni, hogy ki fordította meg a szőnyeget és miért?

Láttam jól, hogy Holmest majd felveti az izgalom:

— Mondja csak, Lestrade, ez a rendőr, a ki most is itt van, őrizte állandóan ezt a házat?

— Ó, persze, hogy ő!

— Nos, hát akkor azt tanácsolom, hogy hallgassa őt ki szigorúan. De ne előttünk. Majd mi itt várakozunk magára... Vigye be a legelső szobába. Ott könnyebben kivallathatja... Kérdezze csak meg, hogy mert ide beengedni valakit és még hozzá telügyelet nélkül itt a

szobában hagyni? Ne kérdezze, hogy tette-e ezt? Ugy szóljon, mint a ki ezt aiztosan tudja... Szorítsa kissé sarokba, jelentse ki neki, hogy csak úgy számíthat bocsánatra, ha őszintén bevall mindent... Ugy cselekedjék, a hogyan tanácsolom!

— A hétszentséges Istenre! De, ha így történt, ki is veszem belőle! — kiáltott Lestrade és eltörtetett a csarnok felé... a következő percben hallottuk dörgedelmes hangját a hátsó szobából.

— Most, Watson, most! — suttogta lázasan Holmes és most egész démoni valója, melyet a míg Lestrade velünk volt, leplezett, kitört belőle. Óriás erővel ragadta fel a szőnyeget és a következő pillanatban már ott kuporgott a padlón és sorra vizsgálta annak koczkáit. Az egyik koczka, mikor körmét a hasadékba vágta, felpattant, mint valami doboz teteje. Kis, sötét üreg tátongott azon a helyen. Holmes a kezével végigkutatva, boszusan morgott... az üreg üres volt.

— Gyorsan, Watson, gyorsan! Csukjuk be újra!

A padló koczkát visszahelyeztük; éppen ráborítottuk a szőnyeget, mikor Lestrade hangja az ajtóban hallatszott. Mikor belépett, Holmest már a kandallónak dülve, ásitozva találta.

— Restellem, hogy itt várakoztattam önt, Holmes uram; látom, hogy szörnyen unja ezt az egész esetet... Na, mondhatom, alaposan meggyóntattam az ipsét!... Jöjjön csak ide, Mac Pherson és mondja el itt az uraknak a maga megbocsáthatatlan mulasztását.

A hórühögő rendőr vérvörös arccal sompolygott elő:

— Uram, én igazán nem tudtam, hogy ilyen bajt okozok. Az a fiatal asszonyszemély a mult este jött ide az ajtóhoz, oszt eldiskuráltunk... Hej, bizon kérem, nehéz ám egész nap szolgálatban lenni!

— Na és mi történt?

— Hát azt mondta, hogy szívesen látni a szobát, a hol a gyilkosság történt... olvasta az újságban... azt mondta. Jó kiállású asszony volt a szentem, azt hittem, nem hibázok vele, ha éppen meg is engedem, hogy bekukantson a szobába... mikor itt meglátta azt a vér foltot, összeesett, oszt olyan volt, mint a ki meg van halva... Hoztam vizet, locsolgattam, de hiába, nem tudott magához térni. Akkor elszaladtam ide a sarokra a *Borostyán-koszaruskába* egy kis italért, mondom, attól majd jobban lesz... de mire visszarértem, hát már seholy sem volt a fiatal teremtés... bizonyosan elrejtelte magát, oszt nem akart a szemembe nézni, a miért, hogy olyan gyáva lélek volt...

— Na és hogy mozdította el ezt a szőnyeget?

— Bizony össze-viszza volt az gyürve, mikor vizs ajöttem. A menyecske, a mint leesett, összecibálhatta, megkövetem az urakat...

(Folyt köv.)

SZERKESZTŐI PÓSTA.

H. D. (Budapest.) Köszönjük. Szívesen látjuk mindig. A karácsonyi szám részére a kéziratokat deczemberben kezdik szedni, de ha addig kapunk oda szánt dolgokat, természetesen köszönettel vesszük előbb is és megőrizzük.

Rasid. (Helyben) Az egyik már tegnap megjelent más lapban, — utólagosan pedig nem közöljük; tessék az illet idejében küldeni. A másikat közöljük.

KÖZGAZDASÁG.

Állami méntelep Biharmegyében. A Biharmegyei gazdasági egyesület legutóbb elhatározta, hogy lépéseket tesz, miszerint a megye területén egy *állami méntelep* állítsanak fel, amely kizárólag a megye lótenyésztésének emelésére szolgálna. A szükséges építkezésekre a megye törvényhatóságát kérték fel.

A lóherések kezelése. A lóheréseket a védőnövény lekerülte után kezelésben kell igen sok esetben részesíteni, ha azt akarjuk, hogy azok megfelelő terméseredményeket szolgáltatásnak. A lóheréseket tehát a védőnövény lekerülte után vizsgáljuk meg, hogy azok milyen állapotban vannak. Igen sok esetben azt tapasztaljuk, hogy azok foltosak. Ezen foltokat el kell tüntetni, még pedig olyan módon, hogy amint az időjárás engedi t. i. az első kiadó eső után, azokat a foltokat bevetjük. A bevetés előtt természetesen fellazítjuk a tajajt. A mag elvetése után kívánatos a területet lehengetrezní. A lóherése ez időben való kezelése felültrágyázásból is állhat, mely célra műtrágyát vagy trágyalé öntözést használhatunk. A műtrágyák közül a chilisalétrommal való felültrágyázás eredményre vezet, mert jó hatással van különösen a gyenge de különben jól benőtt lóherésre. A felültrágyázást későn alkalmazni nem tanácsos mert abban az esetben a lóherés tulbujja fejlődésében megy át a télre, a minek következménye a kipálás lesz. A lóherést ősszel kaszálaai vagy legeltetni szokták. A lóherés egész fejlődésére kihatással van az, hogy helyesen és megfelelő időben végezzük-e azt. Ha a lóherés erős fejlődésű, akkor kaszálni okvetlenül kell. Későn kaszálni azonban nem tanácsos, mert akkor a fagyos idők beálltaig kellően megerősödni nem tud. A lóherések legeltetésével igen óvatosan kell bánni. A lóheréseket szarvasmarhával tanácsos legeltetni egyedül; a legelésnél ügyeljünk arra, hogy erősen le ne legelje az állat, mert a kopaszra legelt herés nem tud eléggé kisarjadni.

A gabonatőzsde határideje.

Budapest, okt. 6.	
Buza okt. — — — —	15.94
Rozs okt.-re — — — —	12.64
Tengeri április 1906. — — — —	16.16
Zab ápr.-ra — — — —	12.12
Repcze aug.-ra — — — —	21.06

Értéktőzsde.

Budapest, okt. 6.	
Osztrák hitelrészvény — — —	669.25
Magyar hitelrészvény — — —	782.75
Leszámitoló bank — — —	474.—
Rimamurányi — — —	588.—
Osztrák-m. államvasuti részvény — — —	675.—
Közuti vasut — — —	572.—
Városi villamos vasut — — —	314.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1905 okt. 6-án.	
Magyar aranyjárdék 4% — — —	115.75
Magyar koronajárdék 4—% — — —	96.30
Magyar koronajárdék 3 ¹ / ₂ % — — —	88.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4% — — —	96.50
Horváth-szlavon földterhermentesítési kötvény — — —	97.50
Magyar nyerevény sorsjegy-kölesön — — —	221.—
Titza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön — — —	166.—
Osztrák járdék papirban — — —	100.03
Osztrák járdék ezüstben — — —	101.20
Osztrák járdék aranyban — — —	119.20
Osztrák korona járdék — — —	100.55
1860. oszt. államsorsjegyek — — —	162.—
Osztrák-magyar bankrészvény — — —	1.62
Magyar hitelbank részvény — — —	788.25
Osztrák hitelbank intézeti részvény — — —	678.75
Osztrák-magyar államvasuti részvény — — —	681.—

20 frankos arany (Napolendor) — — —	19.08
Német birodalmi márka — — —	117.47
London vista — — —	239.95
Páris vista — — —	95.42
20 márkás arany — — —	23.47

A szerkesztésért felelős:

Dr. V U C S K I C S G Y U L A .**Uj üzlet.**

Tisztelettel van szerencsém értesíteni a mélyen tisztelt vevőközönséget, hogy helyben a

Fő-utczán

 ujjonnan épült Stern-palotában, a Széchenyi-szállodával szemben egy
fűszer-, csemege-üzletet nyitottam.

Hol is mint városunkban jelenlegi vállalatom hézagot pótló intézmény, amenyiben főelvem a legkisebb bevásárlásnál is a nagybani árat alkalmazni a legfinomabb elsőrendű áruk és pontos előzékeny kiszolgálás, amidőn is kegyes támogatásukért esedez

mély tisztelettel:

Bla ha Istvánné.

Helybelyi megrendelések azonnal házhoz küldetnek, vidékiek díjtalan csomagolással asuthoz szállitva.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáczka-utca 3. szám

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
k ö r l e v e l e k,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfejek,

számlák, falragaszok,
báli meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naptárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Uj sirkeritési osztály!

Grünwald Jenő

épület- és műlakatos

Nagyvárad, Uri-utca 39. (Saját ház.)

Telefon szám 434.

Vízvezetékek és csatornázások.

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, miszerint 12 év óta fennálló elsőrendű épület- és műlakatos-műhelyemben egy külön osztályt létesítettem

Kizárólag sirkerítések

készítésére, melyben eredeti minták, a leggyorsabbtól a legdiszesebb kivitelükig készenlétben vannak, továbbá vagy 2000-féle mintarajz áll a n. é. közönség rendelkezésére, melyből tetszés szerint válaszhat.

Az árak tekintetében pedig a legolcsóbb vagyok.

Költségvetéseket ingyen készítek.

A n. é. közönség eddigi bizalmát megköszönve, kérem ez új vállalatomban is szíves pártfogását, vagyok

1185.

kiváló tisztelettel

Grünwald Jenő,
épület- és műlakatos.

Uj rendszerű asztalalaku takaréktűzhelyek.

Mindennemű lakatos munkák és javítások

Butorvásárlók figyelmébe!

Olcso

BUTOR

gyári árban, kezeség mellett

háló-, ebédlő-, szalon és uriszoba berendezések, valamint egyes butor-darabok a

Magyar Műbutorgyár

Részvénytársaságnál

Nagyváradon, Fő-utca elején.

Üzletvezető: **PORJESZ HERMAN.**

Teljes lakás-, kávéház- és szálloda-berendezések műipari vállalata.

Kivonatol rajzok és költségvetések.

HIRDETÉSEK

jutányos árban

felvétetnek

a

„TISZÁNTUL”

kiadóhivatalában.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3. legfeljebb 3-4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér,** hasonló (matt), színes fényképező lámpák és mindennemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók **nerst-lámpák és osmium-lámpák** gyertyánként 1-5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett.

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

villamosvilágítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ivlámák kezelését, hozzávaló szénpalczák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetések ingyen.

„Nagyváradai Hitelbank”

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

házak és földbirtokokra 10—50 év időtartamra a legolcsóbb kamattal és a legelőnyösebb feltételek mellett **törlesztéses jelzálogkölcsonöket** nyújt,

amelyeket a legrövidebb idő alatt folyósít. Kölcsonkérő részről hiteles telekkönyvi kivonat, kataszteri birtokiv és esetleg községi becsü-bizonyítvány mutatandó be. Drágább

kamatozásu kölcsonöket bélyeg és illeték-mentesen convertál.

Elfogad betétkönyvecskékre és folyó számlára:

6 hóig elhelyezett **5%-os** kamatot összeg után **50-00** fizet

Előnyös feltételek mellett leszámítol váltókat Értékpapírok, ékszerek és terményekre előleget ad. **Az igazgatóság.**

Kiadó lakás.

A Nagypiacz-téren, Mandel-féle házban 4 utcái szoba s a hozzá tartozó melékhelyiségekből álló emeleti lakás **1905 november 1-re kiadó.**

Értekezhetni a »Polgári takarékpénztáránál» Kossuth-utca 4 szám. 1262

HIRDETMÉNY.

A »Biharmegyei takarékpénztár» 1905. január hó 18-án tartott rendes közgyűlésének határoza értelmében a takarékpénztár jelenleg forgalomban levő 200 korona névértékű részvényei bevonatnak és **mai naptól kezdve**

600 kor. névértékű részvényekre

kicseréltetnek; és pedig: minden 3 régi részvény, illetőleg 2 régi részvény és 1 új részvényre vonatkozó teljesen befizetett ideiglenes elismervény, végül 6 átvételi jog gyakorlatát tanúsító igazolvány ellenében **1 drb. új 600 korona névértékű részvény adatik ki.** Nagyvárad 1905. június hó 5-én.

Biharmegyei Takarékpénztár
igazgatósága.